

B.C.Šašín

Pěšci - duše šachu

Jak se zatloukají hřebíky.

Jako hřebík bývají označováni pěšci, kteří se prorvaly na 6 (3) řadu a pevně se zde usadily. Takového pěšce je v podstatě možno pojmout jako hřebík hluboko vražený v tábor soupeře.

Vidlička, hřebík.... Vytvoření této stále terminologie především ve hře pěšců není vůbec náhodné ! Na ostrou vidličku zdánlivě slaboučkého pěšce se mohou nabodnout takové delikatesy jako král a dáma a jindy se jí podaří přibít krále natolik, že ztrácí jakoukoliv schopnost obrany a pohybu...

Nejprve se seznámíme s půvabným hřebíkem zatlučeným ženskou rukou.

Menčíková

Tomas

Londýn 1932

X	A	B	C	C	E	F	C	H	Y
8	r	+		+		t		+	(
7	W	z			+	p	m	p	'
6		p		z		+	f	+	&
5	+		n	F	p	F	+	P	%
4		+	F	+	P	+		+	\$
3	p		\$		+	F	+		#
2	P	P		W		+		+	"
1	+		K	F	+	L	F		!
x	a	b	c	c	e	f	c	h	y

1.f6+

Pokud tento hřebík vytrhnou –
1...Kf6, zatluče bílý druhý : 2.Dg5+
Kg7 3.h6+ Kg8 4.Df6

1...Kh8 2.Dh6 Vg8 3.hg

fg4.Dh7+! Tato taktická operace je v současnosti standardní. Černý se vzdal.

Nepříliš složitější je úloha bílého v dvou následujících případech.

Spielman	Grünfeld								
<i>Karlovy Vary 1929</i>									
X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+		+		t	k	+	(
7	+	q	+		♠	p	p	p	'
6	p	+	l	+	p	+		+	&
5	+	p	+		+		P	%	
4		+	v	P	+		+	\$	
3	+	L	P		♙	P		#	
2	P	+		+	P	+		"	
1	R	+	R	+		♞		!	
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

1.Sg7 Kg7

Žádné naděje nedává ani 1....Se4, na což je nejjednodušší 2.Sf6 Sh1 3.Sd5 Sd5 4.Dg5+ Jg6 5.Dh6

2.Dg5+ Jg6 3.h6+

Černý se vzdal. Ukazuje se, že pěšec na 6 řadě má hodnotu figury.

Szabo	Bakony								
<i>Benátky 1951</i>									
X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+		+			k	+	(
7	t		+		+	p	v		'
6		+	p	+	p	+	p	+	&
5	p		♙		P		P		%
4		p		p		♙		R	\$
3	+	P	+	L	+		+		#
2	P	+		v		P	+		"
1	+		+		+		♞	R	!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

1.Df6

Jednoduché a dostačující. Černý vzdal. Obrany před matem na h8 nemá.

Levenfisch	Rjumin								
<i>Moskva 1936</i>									
X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+	l	+		t	k	+	(
7	p		+		+	p	p	p	'
6		p		♙	p	+		+	&
5	+		+		P	+		N	%
4		P	+		+		+	\$	
3	+		+		+		+	#	
2	P	+		+	q	P	P	P	"
1	+		+	R	+	R	♞		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

V partii se stalo 1.Jg3?. místo toho vedlo k rychlé výhře **1.Jf6+ gf 2.ef** a pěšec bere pod kontrolu dvě důležitá pole : g7 a e7. První z nich ubrání černý lehce, například **2...Dh5**, ale pak následuje **3.Df8+ Kf8 4.Vd8X**.

Dosud se v našich „truhlářských pracích“ nejvíce využívaly sloupce *f* a *h*. A samozřejmě, podobná role se nabízí také pěšci probíjecímu se po sloupci *g*. Zaslouží si oslavy na svojí počest.. Klasický příklad :

Alechin **Amatér**
Holandsko 1933

```

XABCDEFGHIY
8r + + t k + (
7p p p + p '
6 + l p q + + &
5+ + + p P R %
4 + W n + + $
3+ + + N + #
2P P P + P P + "
1+ K + + R!
x a b c d e f g h y

```

Pole f7 – poslední únik černého krále. Je nutno jej uzavřít.

1.Je5! (ne ale hned 1.g6 pro 1...Dg6 2.Dc4+ d5)

1...de

Nebo 1...De5 2.De5 de 3.g6 a 4.Vh8X

2.g6! Dg6 3.Dc4+ černý vzdal

Pěšec- hřebík nejčastěji omezuje pohyblivost nepřátelského krále, ale nezřídka omezujíc jeho síly tvoří základ nebezpečných figurových útoků. Jak je ale známo, jakýkoliv základ musí být pevný a nadějný. Pokud se pěšec dostane na pusté místo, jinými slovy, pokud neblokuje nepřátelského pěšce, v mnohém ztrácí na své síle. Problém je vtom, že pak může protivník manévrovat svými figurami na 7 řadě. To nelze dopustit a proto nezřídka bývá přibití hřebíku jemnou, filigránskou prací.

Ravinskij **Ilivickij**
Riga 1952

```

XABCDEFGHIY
8r + v t k + (
7+ W + p + p '
6p + + l + W &
5+ p n + v %
4 + + P p + $
3P N L + + #
2 P P + + P P "
1R + + + K!
x a b c d e f g h y

```

Bílý již obětoval věž a jakékoliv přehlédnutí může pro něj skončit katastrofou. Nabízí se e5 s hrozbou matu na h7. Po 1...Jd3 přijde 2.Sf6. ale po 1...f5 2.ef se stačí černá dáma dostat do hry.

Bílý musí brát „za pochodu“, tak, aby pěšec f7 zůstal na místě.

1.Sf6!

Ukazuje se, že k vyřešení problémů stačí (na první pohled) nepatrné prohození tahů.

1...Sf6 2.e5! Jd3 3.ef

To bylo třeba docílit ! Obrana před matem není.

Černý se rozhodl prohnat nepřátelského krále : **3...Jf2+ 4.Kg1 Jh3+ 5.Kf1 Sc4+ 6.Je2 Se2+ 7.Ke1!** ale brzo se přesvědčil o zbytečnosti svého úmyslu.

Ocelové vlastnosti pěšce nedají pokoj ani těžkým figurám.

Fischer

Benko

New York 1963/64

```

X A B C D E F G H Y
8 r + + q t ♞ (
7 p p + + p v p '
6 + p ♞ + + &
5 + + + + Q %
4 + p P + + $
3 + ♞ L + + P #
2 P P P + + P + "
1 R + + R ♞ !
x a b c d e f g h y

```

1.Vf6!

Nejdůležitější – přibít pěšce f7!
 Také zde nebylo dobré 1.e5 pro 1...f5!

1...Kg8.

Jediný tah, ale také černého nespasí. Na 1...dc nebo 1...Sf6 následuje 2.e5

2.e5 h6 3.Je2 Černý vzdal. Na 3...Jb5 (jinak 4.Vd6) následuje 4.Df5 a na 3....Sf6 – 4.Dh6. Nebylo dobré 3.Vd6 pro 3...De5!

Ve všech probíraných příkladech se boj po tom co se pěšec ocitl na 6 řadě končil velmi rychle. Bývá to i naopak. Pěšec je přibit jednoduše, ale využití se ukazuje jako velmi obtížné.

Ranníku

Čiburnadze

Moskva 1974

```

X A B C D E F G H Y
8 r + l + + ♞ (
7 + p + n + v '
6 p + p P L ♞ + &
5 + P p P + p %
4 P P + p p w $
3 + ♞ Q + + P #
2 + + v P + "
1 R + + R + K !
x a b c d e f g h y

```

1...g3 2.Sg1 Jf8

Jezdec se připravuje na cestu k nepřátelskému králi : Jd7-f8-h7-g5:h3. dlouhá cesta ! Za tu dobu stihne bílý postavit novou dámu a ještě se šachem. Přesto Maja neochvějně usiluje o uskutečnění svého plánu a její propočty se ukazují jako přesnější.

3.Sc8 Vc8 4.Vae1 Jh7 5.Je4 Je4 6.Ve4 Jg5 7.Vff4 ef 8.d7 Jh3

Udivující pozice ! Bílý nyní získá velkou materiální převahu, která jej ale nezachrání.

9.dcD+ Kh7 10.Ch2 Jf2+ 11.Kg1 gh+ 12.Kf1 h1D+ 13.Ke2
 bílý vzdal.

Jindy se pěšec probije někde daleko od nepřátelského krále. V takových případech se může rozpomenout na své hlavní předurčení.

Alechin

Švarc

Londýn 1926

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	♖		+ r	t					+ (
7	R	p		♙					+ k '
6	p	P	p						+ p &
5	+ P	+ L	♜	p					+ %
4		+ P		♞					P \$
3									P #
2									+ K + "
1									+ R + !
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

1.c5!

Přibitý jezdec bude brzo přinucen opustit pole boje.

1...bc 2.b6 Vc8 3.Dc3! Vfe8
 4.Se5 de 5.De5 De5 6.Ve5 Ve5
 7.Vc7+ Vc7 8.bc Ve8 9. cbD Vb8
 10.Se6

Poslední jemnost. Nyní bude mít bílý figuru navíc.

10...Kg6 11.c7 a za několik tahů černý vzdal.

Alechin hrál tuto partii naslepo. Může být, že i vaše mysl, až budete zatloukat hřebíky, se bude moci obejít bez desky (samozřejmě šachové).

Na cestě k cíli

Je možno si představit armádu bez vojáků, ale šachy by bez nich ztratily smysl! Strategický význam i taktické možnosti řadové šachové armády jsou natolik různorodé, že pro dosažení většího nebo menšího vysvětlení jejich schopností v různých stádiích partie by bylo potřeba mnoho dílů....

Náš úkol byl mnohem skromnější: naučit čtenáře cenit si pěšce a ukázat několik základních epizod z jeho života s nadějí vytvořit u vás větší vážnost těchto nejskromnějších prvků šachové desky.

Jedno přání : dříve, než se seznámíte s textem pod následujícími diagramy, pokuste se, zakryjíc jej lístkem papíru, najít samostatně cestu k vítězství.

Berouce se za ruce !

Geller

Averbach

21 mistrovství SSSR

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8				t					+ (
7									+ p + k '
6									+ p + &
5									+ R + + P %
4									+ p + + \$
3									+ p + + #
2									+ p + + "
1									+ R + !
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

ČNT

1...Vd1! Bílý vzdal (2.Vd1 c2)

Jurgis **Botvinnik**
Leningrad 1931

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	+		+				k	+	(
7	p		+	v			p	p	'
6	+		+	p	+			+	&
5	+		+	P	p	+			%
4	P	p		t		P		P	\$
3	+	P	+		+		P		#
2	+	p	+			R		+	"
1	+		+			R	K		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

ČNT

1...Vc4! 2.bc Sc5 3.Kg2 Sf2 4.Kf2 b3 Bílý vzdal

Peresypkin **Romanišin**
Oděsa 1972

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	+		+				k	+	(
7	+	p	p		+	l		+	p
6	+	p	+		+			+	&
5	t		+			P	P	R	%
4	p	t		+		+		+	\$
3	+		N		+		+		#
2		P	P	+		+		P	"
1	+		K	R	+		+		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

BNT

1.f6 Ke8 2.e6! Vg5 3.Vd8+ Kd8 4.ef a brzy bílý vyhrál

Gligorič **Štejn**
Lvov 1962

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	+		+			t		+	(
7	+		+		+			+	k
6		p	P	P		+		P	&
5	+		+		+		+		%
4	+		+	p	+		+		\$
3	+		+	p	+		+		#
2	P	+		+		p		+	"
1	+		+			R	+	K	!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

BNT

1.Vf2 e3! 2.Vf8 d2 3.c7 d1D+ 4.Kg2 Dg4+ 5.Kf1 Dc4+ 6.Kg2 e2 7.Kf2 De6 8.Ke1 Dd6 9.Vh8+ Kg6 10.Vg6 10. Vg8+ Kh5 bílý vzdal

Teichman **Amatér**
Curych 1920

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+	l		+		+	k	+
7	p		+	p	+	n	P		'
6	+	p	w	r	+	R	p		&
5	+	p	+		p	+	P		%
4	+	L	+	P	n	Q	+		\$
3	+	P	+		+		+		#
2	P	+	P	P		+		+	"
1	+	K	+		+		R		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

BNT

1.Vh6! Jh6 2.Dg5 Jf7 3.Dd8+! Jd8 4.h6 černý vzdal

Kmoch **Nimcovič**
Ninderdorf 1927

X A B C D E F G H Y
 8 + l + + + (
 7 + r + + + '
 6 + k v p + p + &
 5 p + p P P %
 4 + p P + + \$
 3 + p P + K #
 2 R + P + "
 1 + + + + !
 x a b c d e f g h y

ČNT

1...Vb4 (hrozba 2...Va4) 2.cb
 a4 3.b5+ Kb5 4.Sa3 c3 5.Vb1 Kc4
 bílý vzdal

Silnější dámy

Kolekce kombinací s přeměnou
 pěšců je mimořádně různorodá.
 Omezím se jen na ty případy, kdy
 kvůli přeměně pěšce obětuje dáma.

Marocy **Romi**
San Remo 1930

X A B C D E F G H Y
 8 + l + k + t (
 7 p p + P + '
 6 + p + + R W &
 5 + + + + %
 4 + + + P + \$
 3 + + + + P #
 2 P w t + P K "
 1 + + R + !
 x a b c d e f g h y

BNT

1. Dh5! Černý vzdal (1....Vh5
 2.Vg8+)

Alechin **Nestor**
Trinidad 1939

X A B C D E F G H Y
 8 + t + K (
 7 + + P + p p p '
 6 p + + q + + &
 5 + p R P + %
 4 + p + + + \$
 3 W + + P P #
 2 P + + P K "
 1 + + + + !
 x a b c d e f g h y

BNT

1.Vc8 ! Vc8 (1...Dd7 2.Df8+)
 2.De7! černý vzdal (2...De7
 3.dcD+, 2...Dc6 3.d8D+)

Tal FRG Amatér

```

XABCDEFGHIY
8 + r + k + + (
7 + p + l p p v '
6 p + p s p + &
5 w + s P %
4 + N P + + $
3 + N v P + #
2 P P P W L + + "
1 + K + R + + r !
x a b c d e f g h y
  
```

BNT

Černý se probil na h1 a nabízí
 výměnu věží

1.bf!! Vd1+ 2.Jd1! Dd2 3.gf Se6
 4.g8D+ Kd7 5.Dc8+

Maljutin Velikov
Petrohrad 1914

```

XABCDEFGHIY
8 + k + + + (
7 p p + + + r '
6 + p + p + + &
5 + l P v p p %
4 q + + P + $
3 + + + + R #
2 P W N + + "
1 + + K + + !
x a b c d e f g h y
  
```

ČNT

1...h4 2.Va3 (fg! Dg4 3.Vf3
 Dg1+ 4.Jf1) 2...h3 3.Va4 (3.fg
 Dg4 4.Jf3) 3...h2 4.Jf3 h1D+ 5.Kf2
 Df1 6.Ke3 Dd3+ 7.Kf2 g4 8.Va3
 Df1+ 9.Ke3 Df3+ 10.Kd4 Vd7+
 11.Sd6 Df4+ 12.Kc3 Dc4+ bílý
 vzdal.

„Nepatrný detail“ : tato partie
 byla sehraána v rámci jednohodinové
 seance a při jejím publikování
 „Šachový věstník“ napsal „ jak ve
 střední hře, tak i v koncovce partie
 Velikov vládnul schopnostmi mistra
 Alechina“.

Po letech veliký ruský šachista i
 sám nejednou dokazoval, že pěšec
 bývá silnější dámy.

Těm, kteří mají rádi strhující
 dobrodružství na šachové desce je
 nutné připomenout, že pěšci bývají
 centralizovaní i křídelní, slabí i silní,
 postouplí a zaostalí, volní i
 zablokovaní, zdvojení i ztrojení,
 visící i krytí, zdraví i otrávení.

Ani jedna z figur se nemůže pyšnit ani malou částí takových vlastností ! Tato pestrost znovu zdůrazňuje a podtrhuje vedoucí roli pěšců v šachu, roli poprvé potvrzenou Philidorem.

Několik diagramů :

Je třeba udělat *celý propočet*, ne jen najít první tah.

1 BNT

```

X A B C D E F G H Y
8 r + ♔ k ♚ t (
7 p p p p p p p '
6 + + ♗ + &
5 + + P ♗ + %
4 + + P + l + $
3 + ♖ + N + #
2 P P + P P P "
1 R ♜ Q ♞ L + R !
x a b c d e f g h y

```

2 BNT

```

X A B C D E F G H Y
8 r + l + k ♚ t (
7 p + + p p p '
6 + p p P + &
5 ♔ + + ♚ %
4 + + + + $
3 + p + Q + #
2 P P P + P P P "
1 R + ♞ + R !
x a b c d e f g h y

```

3 ČNT

```

X A B C D E F G H Y
8 r ♗ + ♔ + (
7 + p l + + '
6 p k + p + + &
5 + + p P + P %
4 p + P + + $
3 + + L + + #
2 q + P + P P + "
1 + + K + ♞ R !
x a b c d e f g h y

```

4 BNT

```

X A B C D E F G H Y
8 r + ♗ k ♚ + (
7 t p N + + '
6 + + L P p &
5 + p + P N + %
4 p + + + + $
3 + P + p #
2 P + + K + "
1 + + R + + !
x a b c d e f g h y

```

5 BNT

```

X A B C D E F G H Y
8 + ♔ t k ♗ (
7 t + ♚ p p p '
6 p p p ♗ + &
5 + p P p N + P %
4 P + + P + + $
3 + + + Q P #
2 P P ♚ P + "
1 R + ♞ L + R !
x a b c d e f g h y

```

6 BNT

X A B C D E F G H Y
8 r + t + k + (
7 + p w + p + p '
6 p + + P p + &
5 + + + + %
4 n + + + \$
3 + P N W + #
2 P + + P P "
1 + + R + R K !
x a b c d e f g h y

7 BNT

X A B C D E F G H Y
8 r + l + t k + (
7 + p w v p p p '
6 p + + n + &
5 + + p p + %
4 + + P P P + \$
3 + N + Q + #
2 P P P + v P "
1 + K R + L R !
x a b c d e f g h y

8 BNT

X A B C D E F G H Y
8 + r + t K (
7 + n + v p '
6 + q + p P p &
5 + p + p + P %
4 P + N + + \$
3 + Q + v P + #
2 + P + + + "
1 + K R + R !
x a b c d e f g h y

9 BNT

X A B C D E F G H Y
8 + + r + k + (
7 p R + + p p '
6 n + P p &
5 w + p + + %
4 + + N P \$
3 P t Q p P + #
2 + + + + "
1 + v + R K !
x a b c d e f g h y

© S využitím zahraničních materiálů přeložil a upravil Dr.J.Brom
Б.С.ШАШИН : Пешки – душа шахмат
Физкультура и спорт 1982